

2026-01-15
Ju2023/02114 (delvis)

Justitiedepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag till Statskontoret om en översyn av ordningen för tillsyn av Polismyndigheten och Kriminalvården

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att se över den ordinära tillsynen och klagomålssystemet rörande Polismyndigheten och Kriminalvården. I uppdraget ingår att utvärdera hur tillsynen fungerar i dag och vid behov föreslå hur den kan förändras. I det sammanhanget ska Statskontoret överväga om det finns skäl att inrätta ett särskilt tillsynsorgan, i första hand inom befintlig myndighetsstruktur. Syftet med översynen är att säkerställa en rättssäker och effektiv ordning för tillsyn av myndigheterna.

Polismyndigheten och Kriminalvården ska bistå med det underlag som krävs för att Statskontoret ska kunna genomföra sitt uppdrag.

Statskontoret ska löpande hålla Regeringskansliet (Justitiedepartementet) informerat under uppdragets genomförande. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 17 december 2026.

Närmare om uppdraget

Polismyndighetens och Kriminalvårdens uppdrag innebär bl.a. långtgående befogenheter att ingripa i och påverka tillvaron för enskilda. Regeringen genomför en omläggning av rättspolitikerna för att komma åt den grova och organiserade brottsligheten. Som ett led i detta har Polismyndigheten fått tillgång till nya verktyg som t.ex. säkerhetszoner, preventiva vistelseförbud och utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel. Regeringen har också tagit initiativ till ett stort antal straffskärpningar och antalet platser vid häkten och anstalter byggs ut kraftigt. Det är därför av stor vikt att det inom både Polismyndighetens och Kriminalvårdens verksamhetsområden finns

väl fungerande system för tillsyn och klagomålshantering. Hur detta ska organiseras och bedrivas för att tillsynskedjan ska bli så effektiv som möjligt är dock inte självklart. Frågan har behandlats av ett flertal statliga utredningar (se bl.a. SOU 2015:57).

Riksdagens konstitutionsutskott har ansett att den offentliga tillsynen bör utredas för att identifiera behov av reformer och föreslå de ändringar som bedöms vara påkallade i den ordinära tillsynen och klagomålssystemet inom respektive verksamhetsområde (bet. 2022/23:KU32). Syftet är att stärka förutsättningarna för Justitieombudsmannen som extraordinärt tillsynsorgan. Enligt utskottet bör det vara en uppgift för regeringen att göra de närmare övervägandena som bedöms vara nödvändiga när det gäller utredningens omfattning, utformning och genomförande. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets betänkande och tillkännagett detta för regeringen (rskr. 2022/23:261).

Sedan riksdagens tillkännagivande beslutades har regeringen i lagrådsremissen Frihetsberövande påföljder för barn och unga föreslagit att påföljden sluten ungdomsvård ska utmönstras och att barn och unga i stället ska dömas till fängelse. Fängelsestraffet verkställs av Kriminalvården. För Statens institutionsstyrelse – som verkställer påföljden sluten ungdomsvård – utövas tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg. Någon motsvarande ordinär tillsyn finns inte för Kriminalvårdens verksamhet i stort, även om Inspektionen för vård och omsorg utövar tillsyn över hälso- och sjukvård inom Kriminalvården.

Statskontoret genomför på regeringens uppdrag utvärderingar och uppföljningar av statlig och statligt finansierad verksamhet och av övergripande frågor om den offentliga förvaltningens funktionssätt. Riksdagens tillkännagivande har delvis omhändertagits genom ett sådant uppdrag. Statskontoret fick då i uppdrag att överväga behovet av extern tillsyn på migrationsområdet.

Regeringen ger nu Statskontoret i uppdrag att se över systemet för tillsyn av Polismyndigheten och Kriminalvården. Syftet med översynen är att säkerställa en god ordning för tillsyn av myndigheterna som är rättssäker och effektiv. Det kan uppnås genom att Statskontoret lämnar förslag till regeringen och till myndigheterna. Översynen kan också bidra till att regeringen får ett bättre underlag inför framtida ställningstaganden.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Moa Pettersson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/DÅ, INS, KRIM, L5, L6,

Socialdepartementet/SL

Finansdepartementet/BA, IEA, SFÖ

Kriminalvården

Polismyndigheten